

7.6.2021

ÁLLÁSFOGLALÁSI INDÍTVÁNY

benyújtva a Tanács és a Bizottság nyilatkozatait követően

az eljárási szabályzat 132. cikkének (2) bekezdése alapján

a rendszerszintű elnyomásról Belaruszban és ennek következményeiről az európai biztonságra nézve a belarusz hatóságok által feltartóztatott uniós polgári repülőjáratról történt emberrablásokat követően (2021/2741(RSP))

Pedro Marques, Tonino Picula, Robert Biedroń
az S&D képviselőcsoport nevében

az Európai Parlament állásfoglalása a rendszerszintű elnyomásról Belaruszban és ennek következményeiről az európai biztonságra nézve a belarusz hatóságok által feltartóztatott uniós polgári repülőjáratról történt emberrablásokat követően (2021/2741(RSP))

Az Európai Parlament,

- tekintettel a Belaruszról szóló korábbi állásfoglalásaira, különösen a Belaruszban az emberi jogok folyamatos megsértéséről, különösen Raman Bandarenka meggyilkolásáról szóló, 2020. november 26-i állásfoglalására¹, a belarusz helyzetről szóló, 2020. szeptember 17-i állásfoglalására², valamint a Tanácshoz, a Bizottsághoz és a Bizottság alelnökéhez/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjéhez intézett, a Belarusszal fenntartott kapcsolatokról szóló, 2020. október 21-i ajánlására³,
  - tekintettel az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének az Európai Unió nevében tett nyilatkozataira, különösen a Ryanair FR4978-as járatának 2021. május 23-án történt, Minszkbe való eltérítéséről szóló 2021. május 24-i nyilatkozatára,
  - tekintettel a Belaruszról szóló 2021. május 24-i tanácsi következtetésekre,
  - tekintettel a G7-ek külügyminiszterei és az Unió főképviselője 2021. május 27-i közös nyilatkozatára,
  - tekintettel az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) moszkvai mechanizmusának jelentéstevője 2020. november 5-i jelentésére a 2020. augusztus 9-i belarusz elnökválasztással kapcsolatos állítólagos emberi jogi jogsértésekről,
  - tekintettel a nemzetközi polgári repülésről szóló, 1944. december 7-én aláírt Chicagói Egyezményre és a polgári repülés biztonsága elleni jogellenes cselekmények leküzdéséről szóló, 1971. szeptember 23-án aláírt Montreali Egyezményre,
  - tekintettel eljárási szabályzata 132. cikkének (2) bekezdésére,
- A. mivel 2021. május 23-án a belarusz hatóságok Alexander Lukasenko közvetlen utasítására feltartóztatták a Ryanair Athénból Vilniusba tartó FR4978 számú légi járatát, röviddel azelőtt, hogy az elhagyta volna a belarusz légteret, és gépet hamis bombafenyegetés ürügyével a minszki repülőtérre irányították át, súlyosan veszélyeztetve ezzel a nemzetközi légi közlekedés, valamint a fedélzeten tartózkodó valamennyi utas és a legénység biztonságát;
- B. mivel a leszállást követően Raman Prataszevics fehérorosz újságíró és partnerét, Szofija Szapegát letartóztatták, és a jelentések szerint a fedélzeten tartózkodó további 170 utas többségével együtt megakadályozták őket a Vilniusba tartó légi út

---

¹ Elfogadott szövegek, P9_TA(2020)0331.

² Elfogadott szövegek, P9_TA(2020)0231.

³ Elfogadott szövegek, P9_TA(2020)0280.

folytatásában;

- C. mivel Raman Prataszevics – a belarusz polgárok számára jelentős független információforrás, az ellenzéki Nexta csatorna társalapítója és volt főszerkesztője – hozzájárult a rezsím által alkalmazott szisztematikus elnyomás és az emberi jogok súlyos megsértése leleplezéséhez, és 2019 óta száműzetésben élt Lengyelországban és Litvániában, hogy elkerülje az üldöztetést és a koholt vádak alapján indított büntetőeljárásokat; mivel a belarusz rezsím által alkalmazott törvénytelen fogva tartás és embertelen bánásmód, ezen belül a belarusz állami televízió által sugárzott, színlelt interjú során kiereszkolt beismerő vallomások rendkívül aggasztóak a nemzetközi közösség számára, és rávilágítanak az összehangolt nemzetközi fellépés sürgős voltára, különösen mivel továbbra is Belarusz az egyetlen olyan európai ország, amely még mindig alkalmazza a halálbüntetést, és ezért nem tagja az Európa Tanácsnak;
- D. mivel a polgári légi jármű feltartóztatásának ügye állami terrorizmusnak minősül, amely amellett, hogy súlyosan sérti a légi közlekedés biztonságára vonatkozó nemzetközi egyezményeket, rávilágít a Belaruszban tapasztalható folyamatos és állandó elnyomás európai biztonságot érintő nemzetközi következményeire is, és nyilvánvalóvá teszi, hogy a rezsím immár a nemzetközi békét és biztonságot fenyegeti;
- E. mivel Raman Prataszevicsnek egy két európai uniós főváros között közlekedő uniós polgári repülőgépről történő elrablása következtében a jelenleg uniós tagállamokban száműzetésben élő belarusz ellenzéki aktivisták féltik saját személyes biztonságukat, miközben Belarusz népe továbbra is életét kockáztatja a politikai és személyes szabadságért, és folyamatos erőszakot és elnyomást – többek között jól dokumentált kínzást és bántalmazást – szenved az állami hatóságok részéről;
- F. mivel 2021. május 31-én Belarusz bejelentette a már egyébként is szigorú szabályok további szigorítását: korlátozzák, hogy a polgárok elhagyhassák az országot, lényegében minden szárazföldi határátkelőhelyet lezárva; mivel az Oroszországi Föderáció több, Moszkvába menekült belarusz ellenzéki aktivistát őrizetbe vett, és továbbra is támogatja a belarusz rezsímet; mivel ezek a legutóbbi fejlemények a feltartóztatott uniós polgári repülőgép ügyével együtt tovább veszélyeztethetik az elnyomás alatt álló és az országból menekülő belarusz állampolgárok személyes biztonságát, egészségét és életét;
- G. mivel Belarusz népe az augusztus 9-i, tömegesen meghamisított elnökválasztást követően kitört tiltakozások óta – immár összesen 10 hónapja – államilag elrendelt erőszakot és elnyomó intézkedéseket – a kínzást és a bántalmazást is beleértve – szenved el; mivel ehhez az emberi jogok és alapvető szabadságok – többek között a munkavállalók jogai – folyamatos megsértése, valamint – amint azt a legbefolyásosabb online médiaorgánum, a Tut.by elleni kemény fellépés is példázza – a civil társadalmi szervezetekkel és a független médiaorgánumokkal, online platformokkal és újságírókkal szembeni folyamatos fellépés társul;
- H. mivel az EBESZ moszkvai mechanizmusának jelentéstevője 2020. november 5-i jelentésében úgy értékelte, hogy a belarusz hatóságok által a békés tüntetésekre és tiltakozásokra válaszul elkövetett súlyos emberi jogi jogsértések tömegesnek, szisztematikusnak és kétséget kizáróan bizonyítottak tekinthetők;
- I. mivel a Vjaszna emberi jogi központ adatai szerint a Belaruszban tapasztalható

szisztematikus elnyomás következtében a politikai foglyok száma meghaladja a 470-et, az őrizetbe vett vagy megbírságot személyek száma több mint 35 000, több mint 3000 büntetőeljárás indult békés polgárok ellen a kormányellenes tüntetéseken való részvételért, dokumentáltan több mint 4000 esetben került sor kínzásra és bántalmazásra, több személy pedig életét veszítette;

- J. mivel több jelentés az elnyomás fokozódásáról számol be a politikai foglyokkal szemben Belaruszban, akik embertelen és életveszélyes fogva tartási körülményeknek és kínzásnak vannak kitéve; mivel Vitold Asurak aktivista és politikai fogoly – állítólag szívinfarktusban – elhunyt a börtönben, Szcjapan Latipau pedig öngyilkosságot kísérelt meg a tárgyalóteremben, miután a nyomozók megfenyegették, hogy családját és szomszédait büntetőeljárás alá vonják, ha nem vallja magát bűnösnek társadalmi feszültség szításában;
- K. mivel a szélsőséges koholt vádjával hét évig terjedő börtönbüntetésre ítélték olyan emberi jogi aktivistákat és ellenzéki személyiségeket, mint Pavel Szevjarinec, Jauhen Afnahel, Andrej Vojnics, Makszim Vinyarszki, Pavel Juhnevics, Dzmritri Kazlou és Irina Scsasznaja, míg más aktivistákra valószínűleg hasonló büntetéseket fognak kiszabni a közeljövőben;
1. sürgeti a belarusz hatóságokat, hogy haladéktalanul és feltétel nélkül helyezték szabadrálbra Raman Prataszevics belarusz újságíró és partnerét, Szofija Szapegát, valamint minden más politikai foglyot és olyan személyt, akiket azért tartanak fogva, mert részt vettek a választási csalás, az erőszak és az elnyomás elleni tüntetéseken, illetve támogatásukat fejezték ki e tüntetések iránt; határozottan elítéli és követeli a hatósági erőszak és elnyomás – különösen a jogellenes fogva tartás, a kínzás, a fogva tartottak bántalmazása és a békés állampolgárok büntetőeljárás alá vonása – haladéktalan beszüntetését Belaruszban, továbbá támogatásáról és szolidaritásáról biztosítja a belarusz társadalmat;
  2. szorgalmazza a feltartóztatott polgári repülőgépen elkövetett emberrablások következményeinek gondos és alapos értékelését, nemcsak a nemzetközi légi közlekedés biztonsága és a repülésbiztonság, hanem Európa általános biztonsága és mindenekelőtt az uniós tagállamokban száműzetésben élő vagy menedéket kérő belarusz állampolgárok biztonsága szempontjából is; e tekintetben tudomásul veszi az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (EASA) által 2021. június 2-án kiadott biztonsági irányelvet, amely felhívta az uniós tagállamokat, hogy írják elő a belarusz légtér kikerülését, valamint a Tanács 2021. június 4-i határozatát, amely megtiltja az uniós légtér átrepülését és az uniós repülőterekhez való hozzáférést a belarusz légi fuvarozók számára;
  3. mély aggodalmának ad hangot a tömegesen meghamisított 2020. augusztus 9-i elnökválasztást követő tiltakozások kezdete óta Belaruszban zajló szisztematikus elnyomás, valamint a teljes lakosságot célzó nyílt megfélemlítés és a büntetlenség légköre miatt;
  4. felszólít a tüntetők, a tüntetések támogatói, a független újságírók, a róluk tudósító bloggerek és az egyszerű járókelők, valamint a szakszervezeti aktivisták, diákok, nőszervezetek és a nemzeti kisebbségek képviselői elleni példátlan brutalitás

valamennyi elkövetőjével szembeni gyors és hatékony nyomozás lefolytatására és az elkövetők következetes felelősségre vonására;

5. sürgeti, hogy miután a belarusz hatóságok nem hajlandóak a jogállamiság és az elszámoltathatóság megteremtésére, a nemzetközi közösségnek fel kell lépnie a bűncselekmények bizonyítékainak biztosítása, valamint a felelősökkel szembeni nyomozások és büntetőeljárások garantálása érdekében a teljes parancsnoki lánc mentén és a legmagasabb állami szintig;
6. üdvözli az egyetemes joghatóság elvének alkalmazására és az elnyomást elkövető belarusz személyekkel szembeni bírósági ügyek összeállítására és előkészítésére irányuló, több uniós tagállam által indított kezdeményezést, és arra ösztönzi az összes többi uniós tagállamot, hogy kövessék példájukat; szorgalmazza minden olyan nemzetközi kezdeményezést, például a büntetlenség elleni nemzetközi platform és a vilniusi igazságügyi központ aktív támogatását, amelynek célja a büntetlenség problémájának kezelése Belaruszban; szorgalmazza Belarusz Interpol-tagságának felfüggesztését;
7. felhívja a Tanácsot, hogy mielőbb állapotodjon meg olyan gazdasági szankciókról, amelyek jelentősek és azonnali hatást gyakorolnak a belarusz rezsimre, annak támogatóira és a rendszer fennmaradását továbbra is biztosító gazdasági szereplőkre, és késedelem nélkül vezesse be a szankciókat; szorgalmazza, hogy ezek a gazdasági szankciók az állami tulajdonban lévő bankokat, valamint azokat a vállalkozásokat célozzák, amelyek a rezsim közvetlen ellenőrzése alatt állnak, személyes hálózatokon keresztül szorosan kapcsolódnak a rezsim üzleti érdekeltségeihez, vagy arról ismertek, hogy a sztrájkokban vagy a tüntetéseken való részvételért elbocsátják alkalmazottaikat; olyan ágazati szankciókat szorgalmaz, amelyek elsősorban a nyersolaj- és olajtermék-, a hamuzsír-, az acél- és fafeldolgozó ipart célozzák meg, valamint kéri, hogy vizsgálják ki és kezeljék a cigarettacsempészetet, mivel az fontos bevételi forrássá vált a belarusz rezsim számára; szorgalmazza továbbá az együttműködés és a finanszírozás megszüntetését az állami tulajdonú belarusz bankok vonatkozásában, valamint a nemzetközi bankok belarusz leánybankjai hitelkereteinek korlátozását;
8. felhívja a Bizottságot és a tagállamokat, hogy szigorúan tagadjanak meg minden pénzügyi támogatást a belarusz rezsimtől, és ezért utasítsanak el a belarusz bankoknak nyújtott minden új hitelkeretet, és állítsanak le minden infrastrukturális projektekre vagy gazdasági vállalkozásokba történő beruházást Belaruszban; felhívja a Bizottságot, hogy fogadjon el intézkedéseket annak megakadályozására, hogy az európai pénzügyintézetek a belarusz kormány és a hozzá tartozó közintézmények által kibocsátott kötvényeket vagy más pénzügyi eszközöket vásároljanak; üdvözli, hogy az Európai Beruházási Bank és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank felfüggesztette a belarusz állami szektor projektjeinek finanszírozását, és kéri annak kivizsgálását, hogy a fel nem használt forrásokat hogyan lehetne átirányítani a rezsimhez nem kapcsolódó civil társadalom és magánszektor felé; felhívja a Nemzetközi Valutaalapot és az uniós tagállamokat, hogy semmilyen körülmények között ne nyújtsanak közvetlen költségvetési támogatást a rezsimnek, és tartózkodjanak a 2021-re bejelentett különleges lehívási eljárás igénybevételeitől;
9. emlékezteti a Belaruszban működő összes uniós vállalkozást azon korábbi felhívására,

hogyan az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozó ENSZ-irányelvekkel összhangban tanúsítsanak különös gondosságot, valamint tegyenek eleget az emberi jogok tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségüknek; emellett kéri őket, hogy tartózkodjanak minden új beruházástól, és tiltakozzanak nyilvánosan a belarusz hatóságok által az országban jelenleg alkalmazott elnyomás ellen; hangsúlyozza, hogy az EU területéről vagy az uniós vállalatok harmadik országokban működő leányvállalataitól semmilyen szoftver, rohamfelszerelés vagy a rezsim által az erőszak és az elnyomás további alkalmazására felhasználható felszerelés nem exportálható Belaruszba;

10. felhívja a Tanácsot, a Bizottságot és a Bizottság alelnökét/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjét (alelnök/főképviselő), hogy szorosan hangolják össze a gazdasági és ágazati szankciókat a hasonló gondolkodású partnerekkel, például az Egyesült Államokkal, Kanadával és az Egyesült Királysággal, és törekedjenek együttműködésre és széles körű összehangolásra az EU partnereivel, különösen az európai szomszédságban, például Ukrajnával annak érdekében, hogy a szankciók a lehető legnagyobb hatást gyakorolják a belarusz rezsimre;
11. felhívja a Tanácsot további korlátozó intézkedések elfogadására az elnyomásért, kínzásért és bántalmazásokért felelős belarusz tisztviselők eddigénél jóval szélesebb körével, köztük bírakkal, ügyészekkel, rendőrökkel, büntetés-végrehajtási személyzettel, parlamenti képviselőkkel és kormánytagokkal, valamint a rezsimet a propaganda, a média, a dezinformáció és a gyűlöletbeszéd területén kiszolgáló ügynökökkel szemben, figyelembe véve, hogy több mint 35 000 békés belarusz állampolgárt vettek őrizetbe vagy bírságotlaltak meg, és több mint 3000 büntetőügy indult a kormányellenes békés tüntetéseken való részvétel miatt, míg egyetlen büntetőeljárás sem indult az elnyomásban részt vevő kormánytisztviselőkkel szemben; javasolja, hogy a Tanács a szankciókat terjessze ki azokra is – például hírszerző tisztekre és légitörőlekedési hatóságokra –, akik részt vettek az uniós polgári repülőgép közelmúltbeli elfogásában;
12. hangsúlyozza a kapcsolatok és az együttműködés fenntartásának és bővítésének szükségességét a minszki, vilniusi és varsói belarusz demokratikus erők képviselőivel, különösen Szvjatlana Cihanouszkajával, valamint a koordinációs tanács és a nemzeti válságkezelési csoport tagjaival; ezért csatlakozik azokhoz a felhívásokhoz, amelyek meghívják képviselőiket a G7-csoport 2021. június 11–13-i csúcstalálkozására és a keleti partnerség 2021. évi csúcstalálkozására, és javasolja, hogy továbbra is hívják meg őket a kormányzati szinten tartott magas szintű kétoldalú találkozókra, valamint a parlamenti és parlamentközi ülésekre, és hogy az uniós tagállamok összes nemzeti parlamentjében hozzanak létre Belarusszal foglalkozó csoportokat;
13. sürgeti az alelnököt/főképviselőt, a Bizottságot, a Tanácsot és az EU tagállamait, hogy továbbra is vessék fel a belarusz helyzetet valamennyi érintett európai és nemzetközi szervezetben, például az EBESZ-ben vagy az ENSZ-ben és annak szakosodott szerveiben a belarusz helyzettel kapcsolatos sürgős nemzetközi fellépés biztosítása, valamint az Oroszország és más országok által e fellépések elé gördített akadályok leküzdése érdekében;
14. felhívja a Bizottságot, hogy továbbra is nyújtson sürgős humanitárius segítséget az

elnyomó intézkedések célkeresztjébe került valamennyi személynek és családtagjaiknak; felhívja a tagállamokat és Belaruszban működő konzuli hivatalokat a humanitárius és oktatási célú vízumok kiadásának folytatására; felhívja a tagállamokat és a Bizottságot, hogy hajtsák végre az EBESZ moszkvai mechanizmusának jelentéstevője által megfogalmazott ajánlásokat a genfi menekültügyi egyezmény hatálya alá tartozó üldöztetés esetén nyújtandó menedéjjoggal kapcsolatban, és még inkább könnyítsék meg a sürgősségi vízumok kiadását és az ideiglenes menedék biztosítását az uniós tagállamokban; megismétli a Belaruszban működő uniós küldöttséghez és nemzeti diplomáciai képviselőkhez intézett felhívását, hogy a helyszínen kövessék szorosan nyomon a helyzetet és az egyes politikai foglyok pereit, adjanak meg számukra és családtagjaik számára minden szükséges támogatást, és hangolják össze erőfeszítéseiket gyors szabadon bocsátásuk elérése érdekében; e tekintetben felszólítja a rezsimet, hogy Belarusznak a diplomáciai és konzuli kapcsolatokról szóló bécsi egyezmény szerinti nemzetközi kötelezettségeivel összhangban haladéktalanul vessen véget a nemzeti és európai diplomáciai szolgálatok tagjainak megfélemlítésére vagy zaklatására irányuló fellépéseknek, különösen a diplomáciai szolgálatok azon feladataival összefüggésben, amelyek emberi jogi visszaélésekre és aktivistákkal szembeni politikai perekre vonatkozó információk gyűjtésére irányulnak;

15. felhívja a Bizottságot és az alelnököt/főképviselet, hogy az ENSZ-szel, az EBESZ-szel és a nemzetközi partnerekkel közösen határozza meg, hogy az EU milyen konkrét segítséget tudna nyújtani egy, a belarusz válság rendezéséről szóló magas szintű nemzetközi konferencia megszervezéséhez, a belarusz hatóságok által a belarusz nép ellen elkövetett bűncselekmények kivizsgálásához és büntetőeljárás alá vonásához, valamint az EBESZ által vezetett közvetítő szerep betöltéséhez;
16. megismétli arra irányuló felhívását, hogy az EU vállaljon vezető szerepet a demokratikus Belarusz érdekében rendezett nemzetközi adományozói konferencia megszervezésében, amely összefogná a nemzetközi pénzügyi intézményeket, a G7-országokat, az EU tagállamait és intézményeit és minden más olyan szereplőt, aki hajlandó több milliárd eurós pénzügyi csomagot felajánlani a jövőbeli reformtörekvések és a gazdaság szerkezetátalakításának támogatása érdekében; sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy mindezidáig semmilyen intézkedés nem született e tekintetben; üdvözli a Bizottságnak a jövőbeli demokratikus Belarusz támogatását célzó 3 milliárd eurós gazdasági támogatási csomagját;
17. felhívja a Bizottságot és a tagállamokat, hogy növeljék a független belarusz médiaorgánumoknak, ezen belül a YouTube- és Telegram-csatornákon megvalósított projekteknek nyújtott támogatásukat;
18. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Bizottság alelnökének / az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseletének, a Tanácsnak, a Bizottságnak, a tagállamok kormányainak és parlamentjeinek, az Európa Tanácsnak, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetnek, valamint a Belarusz Köztársaság hatóságainak.